

Representantforslag nr. 104

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene Leif Helge Kongshaug,
Gunnar Kvasheim og Vera Lysklætt

Dokument nr. 8:104 (2007-2008)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Leif Helge Kongshaug, Gunnar Kvasheim og Vera Lysklætt om å utarbeide en helhetlig hand- lingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksen

Til Stortinget

BAKGRUNN

Bestanden av nordatlantisk villaks er i løpet av de siste 30 årene redusert med 82 pst. Tall fra Direktoratet for naturforvaltning viser at fra 1. juni 2007 var 45 av totalt 450 laksebestander i Norge tapt. 81 laksebestander står i fare for å bli utryddet, mens 13 bestander har fått status som sårbar.

Norge er det land i verden som har flest elver med nordatlantisk villaks og heriblant flere elver med høyt innslag av spesielt stor fisk.

Forvaltningen av villaks bærer preg av at det på forvaltningssiden, snart 10 år etter Rieber-Mohn-utvalgets påpekning av dette problemet, fortsatt er sterk oppsplitting mellom ulike departement. Dette er til hinder for helhetlige vurderinger og gjennomføring av tiltak. En rekke tiltak har blitt innført, men ingen av tiltakene har klart å øke den samlede bestanden av villaks. Derfor mener forslagsstillerne at det nå må vedtas en helhetlig handlingsplan som har som mål å øke veksten i den nordatlantiske villaksstammen.

Å sette i verk tiltak for å verne villaksstammen er særlig viktig fordi 2006- og 2007-sesongen var meget svake smoltårganger. Mange faktorer påvirker smoltoverlevelse og det er åpenbart at 2006- og 2007-årgangene har vært utsatt for en sterk overvekt av negative faktorer. Dette kan føre til mindre mellomlaks i år og færre storlaks i 2009 og 2010. Fore-

var-prinsippet tilsier at det må være sterkere begrensninger på uttaket av gytelaks i de kommende sesonger. Det tar ikke dagens regler høyde for, og det kreves derfor handling nå.

Ingen andre land har større ansvar og forpliktelser når det gjelder nordatlantisk villaks enn Norge, derfor må vi vise vilje og evne til å handle. Ansvar og årsaken til at villaksbestanden står i fare er fordelt på flere sektorer, derfor må samarbeidet innenfor lakseforvaltningen styrkes og tiltakene favne bredt.

Forsuring, vassdragsregulering, parasitten gyrodactylus salaris, rømt oppdrettsfisk, fortsatt fiske på truede bestander, i tillegg til generelt overfiske, er hovedårsakene til at nedgangen i antall villaks er så stor at bestanden står i fare for å bli utryddet.

De viktigste tiltakene myndighetene har gjennomført for å bevare villaksen har vært kalking av vassdrag mot forsuring, kjemisk behandling av vassdrag for å bekjempe gyrodactylus salaris og opprettelse av en genbank, opprettelse av laksefjorder og laksevassdrag. I tillegg har myndighetene pålagt oppdrettsnæringen krav for å hindre sykdomsspredning og rømming av oppdrettslaks.

Regulering av vassdrag har medført størst tap av laksebestander, og har vært en avgjørende årsak til tap av 19 av totalt 45 tapte bestander (42 pst. av det totale tapet). Villaksutvalget anslo at kraftproduksjon i norske laksevassdrag hadde redusert produksjospotensialet med 10-20 pst. Dette er et betydelig anslag, og understreker viktigheten av å ha fokus på muligheter for miljøforbedringer i de regulerte vassdragene. Tekniske forbedringer i elektrisitetskraftverk og endringer i produksjonsmønsteret i kraftverk har ført til at man kan redusere de negative effektene av regulering av minstevannføring. Derfor mener forslagsstillerne at staten i prosessene med revisjon av konsesjonsvilkår for kraftverk stiller krav om innføring av minstevannføring i lakseførende vassdrag,

i tillegg til krav om bygging av omløpsventiler i kraftverkene og muligheter for å gå fra bunntapping til tapping av overflatevann i kraftmagasinene.

I februar 2007 var 22 vassdrag infisert av parasitten gyrodactylus salaris. Direktoratet for naturforvaltning har beregnet at forekomsten av gyro i norske laksevassdrag fører til samfunnsøkonomiske tap i størrelsesorden 200-250 mill. kroner per år, ved tapte inntekter og økonomiske ringvirkninger fra elv- og sjøfiske. Gyro utgjør en stor trussel for villaksen, og det er viktig at de 22 vassdragene som er infiserte blir friskmeldte, og at man klarer å holde gyrodactylus salaris vekk fra norske vassdrag og fiskeanlegg. Forslagsstillerne vil derfor anmode Stortinget om å be Regjeringen fremlegge en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp den såkalte "ideal-planen" for bekjempelse av gyrodactylus salaris frem mot 2010.

Rømming av oppdrettslaks er også en stor trussel mot villaksen, fordi hvis rømt oppdrettslaks fortsetter å opptre i gytebestandene i relativt høye antall, vil den genetiske sammensetningen i bestandene endre seg over tid (Bestandsstatus for Laks 2007, DN). For å nå målene om nullvisjon for rømming av laks, mener forslagsstillerne at Regjeringen må følge opp arbeidet med rømming, særlig gjennom rømmingskommisjonens arbeid, samt støtte forskningsprosjekter som kan redusere konsekvensen av rømminger av anadrom laksefisk. Forslagsstillerne mener også at oppdrettsfisk på sikt skal opprinnelsesmerkes.

Lakselus er et annet problem forslagsstillerne mener det er nødvendig å ha et fortsatt fokus på. I Namsenfjorden i Nord-Trøndelag og kystområdene utenfor har det stort sett vært lavere infeksjoner av lakselus enn på for eksempel Vestlandet. Den lave infeksjonen av lakselus antar man har sammenheng med at oppdrettsnæringen i Flatanger og Namsosområdet allerede fra tidlig 1990-tall etablerte offensive avlusningsstrategier med ny teknikk og strengere krav enn det lovverket satte. Forslagsstillerne mener dette er et eksempel til etterfølgelse, og ser det som sterkt ønskelig at Regjeringen sammen med oppdrettsnæringen finner gode løsninger på hvordan regioner kan samordne avlusning av laks og ørret, for å få en mer systematisk avlusningsstrategi. Forslagsstillerne vil også påpeke at det bør bevilges mer penger til forskning på lakselus, da det er signaler om at lakselus i enkelte oppdrettsanlegg i Trøndelagsregionen har utviklet resistens mot lakselusmidler. Noe som ifølge Direktoratet for naturforvaltning kan medføre en katastrofe for villaks og sjøørret.

Sjølaksefiske som bi- og hovednæring er hovedsakelig slutt i Norge. De fleste av de ca. 1 300 som

fisker med not og garn i sjø er hobbyfiskere, og antallet har stadig sunket, men det gjenværende fisket innebærer likevel et stort og ikke bærekraftig fiske. Forslagsstillerne mener at uttaket av villaksen i sjøen bør reduseres, og vil ta til orde for at Regjeringen hurtig iverksetter tiltak som reduserer opptaket av laks i sjø.

Antallet som har næringsinntekt fra elvefiske har steget, i takt med endringene i landbruket og den økte fisketurismen. Titusener av sportsfiskere fra hele verden søker til norske lakseelver. Laksefisketurismen i Norge omsetter for over 1 mrd. kroner per år. Næring knyttet til elvefiske er særlig viktig i Distrikts-Norge. Forslagsstillerne tar til orde for at det er et mål å redusere uttaket av gyteklar laks i elvene på en fornuftig måte.

Situasjonen for den nordatlantiske villaksen er bekymringsverdig, og forslagsstillerne mener en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksstammen må på plass, skal en klare å stanse den negative utviklingen. Forslagsstillerne mener en handlingsplan bør inneholde følgende momenter:

- En tiltaksplan for hvordan oppdrettsnæringen kan samordne og styrke avlusningstiltak, i tillegg til økte bevilgninger til forskning på lakselus.
- Et regelverk for å redusere uttaket av gyteklar laks i elvene.
- Innføre stans i krokarnfiske, og sørge for at sjøfiske av laks reduseres.
- I løpet av 2008 bør det foreligge en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp arbeidet med rømming, særlig gjennom rømmingskommisjonens arbeid, samt støtte forskningsprosjekter som kan redusere konsekvensen av rømminger av anadrom laksefisk.
- I løpet av 2008 bør det foreligge en plan for hvordan Regjeringen vil følge opp den såkalte "ideal-planen" for bekjempelse av gyrodactylus salaris frem mot 2010.
- I prosessene med revisjon av konsesjonsvilkår for kraftverk må det stilles krav om innføring av minstevannføring i lakseførende vassdrag, og krav om bygging av omløpsventiler i kraftverkene og muligheter for å gå fra bunntapping til tapping av overflatevann i kraftmagasinene.
- Starte arbeidet med å legge til rette for at oppdrettsfisk på sikt skal opprinnelsesmerkes.
- Regjeringen bes om å ta initiativ til en felles forvaltningsplan for villaks mellom norske og utenlandske myndigheter i grenseelver.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag med en helhetlig handlingsplan for bevaring av den nordatlantiske villaksen.

29. april 2008

